

İBN-İ HEYSEM DÜNYAYA DENEYSEL BİLİM METODUNU HEDİYE ETTİ

CANER TASLAMAN DR. ENİS DOKO'nın anlatımları

Sabah haberlerinden alınmıştır:

Dünyaya o metodu
HAKKI Y
Müslüm
BİLİM İN
İBN-İ HAY

İbn Heysem, İnsanlığın en önemli icatlarından birini yaptı. Çalışmalarıyla Descartes, Bacon, Kepler, Pecham gibi isimleri etkiledi. Bugünkü bilimin temelini oluş-turan deneysel metodunu, ondan önce hiçbir bilim insanı sistematik şe-kilde uygulamadı.

İnsanlığın en önemli icadı nedir? Bu sorunun olası cevaplarından biri "bilimsel metottur". Bu metot sayesinde tıptan mühendisliğe, fizikten kozmolojiye kadar birçok alanda büyük ilerlemeler kaydettik. 'Bu önemli icadı kim yaptı' sorusu sorulduğunda akla Newton (1643-1727) veya Galileo (1564- 1642) gibi isimler gelir. Bilim tarihçilerine sorarsanız birçoğu Roger Bacon (1214-1294) diyecektir. Ancak konu ile ilgili detaylı araştırma yapanlar, bilimsel metodun icadını, Roger Bacon'ı da etkileyen, ondan 250 yıl önce yaşamış bir isme; Müslüman bilim insanı İbn-i Heysem'e (965-1040) götürecektir.

OPTİK, GÖRME, DENEYSEL PSİKOLOJİ... Roger Bacon'un ünlü eseri Opus Majus'un beşinci bölümü Heysem'in yazdıklarının kopyası gibidir. İbn-i Heysem, Batı'da Al-hazen, 'İkinci Batlamyus' ve 'Fizikçi' isimleriyle de bilinmektedir. İbn-i Heysem optikte çığır açan çalışmalar yapmıştır; ışığın düz çizgide hareket ettiğini, sonlu bir hıza sahip olduğunu, farklı ortamlara geçerken kırıldığını ve farklı renklerden oluştuğunu deneysel olarak göstermiş, bugün halen kameralarda kullanılan 'kamera obscura' isimli aleti geliştirmiştir. Gözün nasıl gördüğünü açıklamış, o dönemdeki hâkim paradigmayı reddedip gözün ışık yaymadığını, cisimlerden yayılan ışığı yakaladığını savunmuştur. Görmenin ve optik yanıl-samaların psikolojisi üstüne yaptığı çalışmalardan dolayı, kimi bilim tarihçilerince deneysel psikolojinin kurucusu olarak da görülmüştür. Ancak İbn Heysem'i çağının bilim insanlarından farklı kılan önemli bir unsur vardır. O, sadece teoriler ortaya koymakla yetinmemiş, bunları çok hassas deneylerle göstermeye çalışmış ve bunun da ötesine geçerek yaptığı deneylerde kullandığı prosedürleri detaylıca okuyucusuna aktarmıştır. O, kendisine körü körü inanılmasını istemez; yaptığı deneyleri tekrarlamaya davet eder ve bunun için gerekli tüm bilgileri verir. Deneyi ve rasyonel düşünce metodunu her araştırmacının uygulaması gerektiğini savunur. Kuşkusuz bu düşünce, o dönem için devrimci bir yaklaşımdır.

